

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortozza 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglérnél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilttérí enikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez emiendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton déln.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Bányászati ügyek.

Pest, február 7. 1868.

I.

Bár merre is tekintünk, közjogi ügyeink kedvezőbb alakulásával egy oly pezsgő élet jelenségeit látjuk az ipar és közgazdaság különböző térein csaknem szokatlan tevékenységgel fejlődni, hogy a legelfogultabb scepticus szemlélő sem vitázhatja el: miszerint a szunyadozó erők ekkora elevenése, a megszibbasztott tevékenység ily munkás kifejtése, a bő termelés és szerencsés üzleti conjuncturákon kívül nagyrészen az alkotmányos élet feltámadásának s az önkormányzat függetlenebb állásának köszönhetik eredetüket, s éppen azért, midőn e kedvező tümenyét örömmel jelezzük, csaknem elcsúszva vagyunk kénytelenek azon szomorú észlelésünket constátálni, hogy mindazon iparágak közt, mik a jelen fejlődési processus stadiumában a többivel nem versenyezve, de sőt azoktól aránytalanul elmaradva szemlélhetők, hazánk egyik legnevezetesebb iparága — a bányászat — első sorba helyezendő.

A „Hazánk” január 26-ki 13-ik számában néhány bányabiztosi hivatalos kinevezést közölve, ezt ezen szavak előbeszátásával teszi: „mégis kormánytevékenység”; valóban — ha nem akar keserű ironia lenni — a kormány e tereni működésének sok tekintetben igazolt bírálata.

De ha a helyzetet intőleg jelző ezen megjegyzést figyelmen kívül nem is hagyjuk, állításunk alaposágának bebizonyítására utalunk különösen a kereskedelmi miniszternek ő Felségéhez az ország 1867. évi közgazdasági állapotáról tett felterjesztésére, mely az ország anyagi fejlődésének számos örvedes jelenségei mellett egyszersmind hazai bányászatunk állásának tanulságos illusztrációja, s részben megismerhetőségének sajnos mellőzése; miután azonban maga a miniszteri előterjesztés végén hangsúlyoztatik, hogy „ez csak visszatekintés akar lenni a legközelebb lefolyt időre, és nem lehetett program, mely a jövőre e téren teendőket tüztse ki,” miután továbbá a kezdet nehézségeit mi sem kívánjuk számitáson kívül hagyni, nem célunk a kormány tevékenységét venni éles bírálat alá, vagy jövő munkálkodását kétségbe vonni, egyedül a jelentésben körvonalozott eredményeket óhajtuk egyszerűen regisztrálni, még pedig oly szűk keretben, a mennyire azt a jelentés ide vonatkozó szövegének összesen 40 — öt hasábos — sorai megengedik.

Ezen sorokból megnyugvással értesülünk, hogy a kassa-oderbergi és a hatvan-miskolcsgömöri vasútvonalok segítségével a felső-magyarországi vasipar köszönre fogja fektetni termelését, s egyáltalában a felső-magyarországi vasipar érdekei a vasúti hálózat által különösen fognak előmozdittatni; hogy továbbá a vas olcsósága, a vasúti szükségleteknek a hazai vas általi fedezése, a vasiparnak a kőszéntelepekkel, a nevezetesebb kereskedelmi piacokkal s a tisztavidék nyers terményeivel közvetlen összeköttetésbe való hozatala helyzeteknek kilátásba; ezt megelőzőleg pedig az 1858 óta hanyatlott vasiparnak a lefolyt év 2-dik negyede óta gyors és váratlan emelkedése említettik meg, s a felső-magyarországi nyers vastermelésnek ez évben 1.200,000 mázsára remélendő növekedése a sünetelő kohók ismét felszereltetése és ujak kiépítése folytán föltételeztetik.

Végül egyszerű rövid hivatkozással tartalmaz arra, hogy a bányaiipar szabályozó magyar bányajognak átdolgozhatása végett terjedelmes előmunkálatok folynak, maguknak a bányaiiparosoknak nyújtván alkalom kívánságaiknak és javaslataiknak előterjesztésére, ezen két megjegyzésben nyilvánul a felterjesztésnek az összes hazai bányászatra irányított figyelme.

Egyéb adatot, mi a bányaiipar mozzanatairól nyújtana bármily csekély felvilágosítást, az egész jelentésben nem találunk, pedig ha a párisi világkiállítás alkalmából kiosztott érme részletes elosorolása fontosnak tartott, talán érdemel vala egy szerény megemlést a magyar birodalmi bányaiipar évi 20 millióra rugó termelésének bármily általánoságban való megismertetése a múlt évek

eredményeivel való összehasonlítása, vagy talán minderről ezután is csak a „Statistisches Jahrbuch der oesterreichischen Monarchie” közléséből fogunk értesülni? de térjünk vissza a felterjesztés érintett pontjaira s mérlegeljük a felhozott két mozzanat hatásosnak ígérkező horderejét.

Elvitázhatatlan tény, hogy minden ipar leghatásosabb emeltüje a társulati és egyesületi szellem, az erős és kitartó törekvés, s így a vasiparnak is felvirágzását ezen hatalmas tényezőktől s a szabad mozgathatástól várjuk és föltételezzük, de azért ezen ipar emelésére a felterjesztésben jelzett segéd-eszközöket is nem csak kívánságoknak, de sőt elodázhatlanoknak tartjuk, s így midőn a miniszter úr ezen üdvös irányu szándékait egyrésztől örömmel üdvözljük, másrésztől azon hiedelmünket is kell kinyilatkoztatnunk: hogy ezen még csak a jövő műhelyében rejlő programszerű ígéretek nem fognak irott malaszt maradni, s már a közel jövőben egy hason felterjesztésnek kedvező alapját készítendik elő, reménylenünk kell végül, hogy a vámtariffa czél szerű módosítása által — a concurrentia és szabad kereskedelem megóvása mellett — lehetővé fog tétetni, hogy a vasipartól a hazai piac el ne vonattassék, így lévén eszközölhető egyedül a kilátásba helyezett és a magyar birodalom eddigi 2.000,000 mázsá nyers és öntött vas mennyiségéhez mérve 1.000,000 mázsával aránylagosan nem nagyon emelkedettnek mondható felső-magyarországi nyersvasnak értékesítése is, ekként lévén meggátolható, hogy országos vállalatainknál a hazai vas használata mellőztessék, mint ez éppen a legközelebbi időben történe, midőn az erdélyi nagyváradi-kolozsvári vasúti szükségleteire megkivántató vas-sinek szállításától a magyar vas- és francia vállalkozó társulat által mázsánként 30 kr. különbséggel ellátott; szigoron kellene intézkedni végül: nehogy minden üdvös törekvés dacára a hazai ipar és gazdaság a vasúttársulatok által a külföldi ipar érdekében engedményezett differenciális vámtariffák folytán háttérbe szoríttassék, minőt a déli vaspályának a porosz felső-sziléziai közsének a stíriai vasművekbe való szállítására állítólag történt meg egyeztetéséről hírlapilag olvashatni.

Ha a bányaiipar eredménydús fejlődését nem is hisszük tanácsosnak a kormány közvetlen felügyeletétől tenni függővé, sőt kívánságunk tartjuk azt ennek gyámsága alól a lehetőségig felszabadítani, ezen álláspontunk nem zárja ki azon követelésünket, hogy minden iparág, de sajátágánál fogva jelesen a bányaiipar a kormány részéről a lehető legcélszerűbb intézkedések által — részint az érdekelteknek egymáshoz viszonyaira, részint az állam és közgazdaság érdekeire nézve — hathatósan támogattassék; e tekintetben nyújt ugyan némi reményt a felterjesztés illető passusa, miből azonban csak arról értesülünk: hogy terjedelmes előmunkálatok folynak, s a bányaiiparosoknak alkalmuk nyújtott kívánságaiknak és javaslataiknak előterjesztésére; mint halljuk, ezen előmunkálatok az ország különböző részeiből a bányaiiparosok közgyűlései után szerzett adatok alapján csakugyan a bányajogot szabályozó javaslat előkészítése végett — melyek beható megvitatására aztán egy enquete bizottságnak lenne összehívandó — folyamatban vannak, de tekintettel arra, hogy a még sokáig kimaradható bizottságnak megállapodásának — mielőtt egy concret alaku törvényjavaslattá nőne ki magát — előzetesen még a közgazdasági, igazság- és pénzügyi miniszterek közös tanácskozása alá kell kerülni, utalással arra: hogy maga az igazságügyi miniszter is a törvénykezési rendtartásról benyújtott törvényjavaslata 476. §-ában felhatalmazást kér: hogy a bányaiügyekre az eljárás a törvényhozás tüzetesebb intézkedéséig ideiglenesen szabályozhassa, azon gyanu támadhat, nehogy sok más fontos ügyek halmozása és sürgőssége miatt, a magyar bányaiipar égető szükségéig vált alkotása határozatlan időre halasztatván, a létező rendezetlenség a bányaiipar kiszámíthatatlan hátrányára még tovább is fennálljon, vagy a bányaiipar a hamarkodott szabályrendeletek ideiglenes uralma alatt biztos alap nélkül tengődjék.

Ezen valószínűnek mutatkozó eset kikerülése czéljából nem csak az előmunkálatok siettetése kívánatos, de a kilátásba helyezett enquete bizottságnak is azonnali összehívása lenne megrendelendő, még pedig az illető bányavidékek szabadon választott képviselőinek, és avatott, valóságos szakértők hozzájárulásával, a lehetőségig mellőzve a boldogult korszakból oly ominosussá vált ugynevezett bizalmi férfiak meghívását; az enquete-bizottságnak megállapodása végül egyidejűleg a három miniszternek történetű előterjesztésekor, előzetesen sajtó útján lenne nyilvánosságra hozandó, hogy a miniszteri tanácskozás létrejöttéig és a formulázandó törvényjavaslathoz a ház elébe való jutásáig, a bányamivelő és érdekelt összes közönség felette idején és szabadon nyilatkozhatassék, vagy esetlegesen egyes bányavidékek az országgyűlésnél is kérvényezhessenek.

A törvényhozás ebbéli általános intézkedéseig azonban minden bányavidéknek meg lévén oly helyi ügyei, melyeknek elintézésére és rendezésére kizárólag a kormány illetékes, ugy hisszük: maga a közgazdasági miniszter úr is ezen alaptól indult ki, midőn a bányaiiparosokat kívánságaik és javaslataik előterjesztésére felszólította, kik nem is késtek azoknak kifejezést — vidékenként egész halmaz sérelem kíséretében — adni; de hogy illető óhajaiknak és sérelmeik nyilvánításának mindaddig valami practicus eredménye lett volna, azt sem a közzétett kormányi rendeletekből — az igazságügyi miniszter által a bányabirtok háborítási eseteknél követendő eljárásra nézve Erdélyt illetőleg kiadott utasítás leszámítva — sem másnemű eddig ismert intézkedésekből nem tapasztaltuk; pedig e tekintetben sok oly kívánság fejtetett ki, minek kielégítése egyedül a kormánytól függött, ilyenek — hogy jelesen az erdélyi bányai viszonyokat említsem — az ércbányászattól sújtó, s annak lendületét szibbasztó kohó-beváltási rendszer megváltoztatása, a vidéki bányastatutumok végleges rendezése, a szabad érc- és aranyeladásból eredet káros következmények megszüntetése, a bányabiztonsági állapotok szigorubb védelme, a bányai lobpor árának leállításása, s több kisebb jelentőségű ugyan, de az illető vidékekre s jelesen az oda való bányaiiparra nagy horderővel bíró kérdések megoldása.

Az erdélyi bányaviszonyok megemlézésénél lehetetlen meg nem emlékeznünk arról, hogy mi alatt a bányahatósági ügyek kezdésére és vezetésére a királyhágonnenni részben a bányakapitányság, mint első folyamodásu hatóság, a közgazdasági miniszter közvetlen felügyelete és felülvizsgálata alatt határoz és végez, akkor Erdélyben most is egy közbeeső felbányahatóság akasztja az ügyek gyors elintézését és neveli az irasoságot; eltekintve azon abnormis helyzettől, hogy ezen másodfoku hatóságot a még működő szébeni pénzügyi főigazgatóság gyakorolja, a bányaiügyek gyors ellátására, miknél az oly bonyolult aranybányászat sajátágainál fogva legtöbb esetben a restitutio in integrum physikailag lehetetlen, s azért haladék nélkül elintézendők. Továbbá a bányahatósági felügyeletre s a bányabirtok érdekeire nézve a legkárosabb befolyással van; ezen föllebbviteli hatóság megszüntetése is az elintézendők sorában foglal helyet, mit csupán személyi tekintetéből tovább is elodázni már nem lehet.

Széles Dénezs.

Az urbéri ügyek körüli némely legsürgősb teendőkről.

VIII.

(Folytatása és vége.)

Midőn a törvényhozás a patens commentatióját s főleg a zsellérekre vonatkozó cikkek szabatos értelmezését tárgyalás alá veszi, nagyon szükséges, hogy ugyan akkor beható megfontolás tárgyává tegye azt is, hogy a nyiltparancsbani illető szabványok minden létező érdekekre figyelemmel való módosítása és kiegészítése miként könnyíthető meg az olyan majorsági-birtokokon fekvő tartozmányok megváltása, melyek a zsellérek kezén lesznek maradandók, hogy aztán ezáltal

tal, a megváltásra minősített majorságföldeknek a zsellérek mihamarabb szabad tulajdonosivá lehessenek, s az azokért tenni szokott robotolás vagy taxafizetés valahára megszüntethetessék?

Sürgősen sztkésesek ezek; mert nincs az eddigi állapotok fenntartásán semmi áldás, sem a földesurakra s mégkevésbé a zsellérekre nézve, és mert egyéb okokat mellőzve, főleg államgazdasági tekintetek is ezt elmellőzhetlenné teszik.

Kisérte meg ugyanis akárki, csak hozzávetőleg bár felszámítani azt, hogy miután azon ezer zsellérek, kik földjeiket robot mellett bírják, e napszámokat többnyire csak kicsikartaknak, de jogilag nem kötelezetteknek tekintvén, midőn robotba mennek, csak immel ámmal, hogy teljék a nap, oly keveset s oly rosszul dolgoznak, hogy egy egy napi munkájuk, egy igyekező ember 3—4 órai munkájával fel nem ér: mekkora roppant kárt szenved az ország, csak egyetlen év alatt oly sok ezernyi munkanapok s munkaerők eképp elámolygása által? és próbáljon utánszámítani annak, hogy — azon biztalanság miatt, hogy az ilyen majorság-teleki állományoknak meddigi kezükön maradása iránt annyi ezer zsellérek kétségben vannak, s éppen ezért nem fordítanak azok művelésre olyan igyekezetet, mint tették volna akkor, ha azok bírása s tulajdonossága iránt biztosítva lettek volna — oly roppant mennyiségű szántók, kaszálók sat. termelő képességének a hazánkban szokottnál is sokkal kevésbé kifejtése miatt — nem is tekintve az illetők károsodását — csak egyetlen évben is körülbelül hány száz ezer forintba rugó károsodást kénytelen viselni hazánk?

Lehet-e honunk, lehet-e a törvényhozás köznyös ezen óriási károk iránt, melyeket ily temérdek munkanapok elvesztegetése és annyi föld kevesebb productivitása évről-évre maga után von? Bizonyosan nem lehet; és ha a már az illető helyeken fölemlített egyéb fontos tekinteteket teljeseen mellőzhetsük is, már csak az imént érintettek is eléggé indokoltak azon óhajást, hogy ezen országos csapásnak nevezhető állapotoktól mielőbb megmenekülhessünk.

E czélra — azonkívül, hogy a 16. és 20. dík § egyéb határozmányai kétségtelen értelmű szövegben foglaltassanak — egyik mulhatlan teendőnek azt tartom, hogy a 16-ik §-nak azon kitétele, mely szerint az ilyen zsellér-teleken fekvő tartozásokat „megválthatók”-nak, nem pedig megváltandóknak jelöli, módosíttassék az utóbbi érteleme, azaz: mondassék ki nem permissive, hanem imperative, hogy az ilyen tartozmányok megváltandók; s mondassék ki, hogy ezen váltás egy bizonyos meghatározott idő alatt meg kell hogy történjék. Ezen intézkedés önként megszüntetné a pátenst, az igyekezőbb zsellérek váltásáig miatgy a tynyabbaktól függővé tevő 23. dík §-nak mindenesetre módosítást igényelt határozmányait is, mely szerint a megválthatóknak nyilvánított tartozások megváltásának — egyebek közt — csak akkor lehet helye, ha az ugyanazon földstér egy községi minden zsellére által, vagy legalább azok nagyobb része által az ugyanazon egy nemű földtől tartozásokra nézve kértetik.

A kik talán azon véleményemmel szemben — mely szerint a megváltásra minősített majorságföldeteni tartozmányoknak egy bizonyos idő alatti mulhatlan megváltását elrendelni sztkésesnek mondtam — azt a megjegyzést tennék, hogy a zselléreknek az ily földekre nézve a földesurakkal lévő viszonya tisztán privát dolog, s a kik ebből folyólag a váltásnak kötelezőleg leendő kimondását, s annak egy bizonyos idő alatti mulhatlan megtörténtét illetéktelen erőszaknak nyilvánítanak: ezeknek azt felelnék, hogy egy ily, az egész országra nézve nagy horderőjű ügyet egészen csak privát dolognak nem tekinthetnek, és hogy illetékesebbek sem nézték ezt privát dolognak, eléggé bizonyítja az, hogy a míg a patens a 20-dik §-ban a tisztán magánjogi állapotokat merőben érintetlenül hagyja, addig ugyanazon patens a majorsági telepeknek a földesurakkal szembei egyéb viszonyait, mint nem tisztán magánjogi, hanem az államot is közelről érdeklő dolgokat rendezés alá veszi, s bizonyítja legközelebből az is, hogy a székelőföldi zsellérek ügyeit — melyekre nézve éppen úgy, mint a megyék területén zsellér-telekre nézve a patens második szakaszában szabványok jelettettek ki sinórmértékül, s a mely kérdés tehát alig is tárgyalathatik a nélkül, hogy a megyekbeni zsellérek ügye is általt érintessék — maga a törvényhozás is, mint nem magán ügyeket, tárgyalás alá vette.

A mi az ellenvetés másik ágát illeti, erre azon kérdésekkel felelnék, hogy: tartotta-e valaki a volt jobbággyokkal szembei erőszakoskodásnak azt, hogy őket a nélkül, hogy tőlük kérdezte volna, hogy akarnak-e, vagy nem akarnak urbéri örökségeik tulajdonosai lenni — felszabadította? panaszolt-e valaha csak egy jobbágy is, hogy ötlet volens telkének szabad birtokosává tette a törvényhozás? Éppen így lehet-e feltenni, hogy panaszra érezhetné magát indítatva valamely zsellér a miatt, ha a törvényhozás megkötötte a váltásigot s egy vagy más mind a zsellérekre, mind a birtokosokra nézve lehető előnyös módon őket a megváltásra minősített majorság-földek szabad tulajdonosává lehetni segítő? vagy panaszolhatná-e azért valamely földesúr, ha az ő érdekeire is tekintettel megállított módon kapja kezéhez a váltásig-összeget, oly földekről, melyeket amugy sem vehetne többé vissza a majorság-telepesek kezébe, s így kár nélkül menekülhet meg a legnagyobb veszélyektől, melyeknek a zsellérekkel örökös perek miatt eddig kitéve volt? A mi pedig azt illeti, hogy a váltásigot egy bizonyos meghatározott idő alatt megkötönni kelljen; ezt csak az nem akarhatja, a ki nem bánja, hogy ha még egy századig sem bonyolódik ki az urbéri ügyek ezen legunalmasabbik s legkárosabbik remanentiájából, és a ki előtt sem a földesurak, sem ezen szegényebb sorsu földmivelő néposztály, sem az ország java nem bír fontossággal.

Miután e szerint azon határozományok, hogy mily esetekben megváltásra minősítvék a zsellérek kezén tanáltatott majorság-földek, s mily esetekben nem? — tisztákká s mi kétséget is fenn nem hagyókká lennének téve, s önként érthetőleg a 24. és 25-dik czikk is, — a mely a váltásig-töke kiszámításának kulcsát határozza meg — még szabatosabban körülíratnák, és miután a 16-dik s illetőleg a 23-dik czikk módosításával már ki lenne mondva az, hogy minden megváltásra minősített zsellér-földek nemcsak megválthatók, de bizonyos idő alatt multhatlanul meg is váltandók: ekkor következnék aztán azon, a pátens által a 26-dik czikkelyben egy későbbi intézkedésre fenntartott, s azóta csak a béke útján elintézhető hasonlóan ügyletekre nézve némileg meghatározott, egyebekben azonban maig is még függőben levő kérdés megoldása, hogy a váltásig-töke miképp fizetendő be? s tehát ezzel kapcsolatban azon már említett kérdés megfejtése is, hogy mily könnyebbítések által lehet eszközölni azt, miszerint minden, még a legszegényebb zselléreknek is lehetővé tétessék, hogy a kezükben levő megváltásra minősített majorsághelyeken nehézkedő tartozmányok alól meneküljenek a szabad tulajdonosokká válhassanak?

Ugyanakkor, hogy nem lehetne-e az erdélyi zsellér-telkek váltásigát is aképpen eszközölni mint a jobbággyokét, tehát az ország által hordozandó kárpótlások útján? vagy ha tán a pénzügyi viszonyok nem engednék meg, hogy az egész váltásig-összeget az ország — vagyis a földterhermentesítési alap — vállalja magára: nem lehetne-e legalább az által könnyíteni a majorság telkekeni tartozmányok megváltásában a zselléreknek, hogy a váltásig-összeget egy bizonyos részét az ország fedezze?

En megvallo, hogy ha már az első nem törtenhetnék meg, az utolsót mindenesetre nagyon méltányosnak tartanám.

A jobbággyok felszabadultak, az érettek fizetendő kárpótlásban résztvesznek mindnyájan, résztvesznek tehát a zsellérek is, a kikre nézve pedig az 1848-iki Szentháromság vasárnapja nem lett a robott alóli felszabadulás emlékeztető ünnepévé. Reájok is minden forint után, a melyet adójokba fizetnek, kiróvatott kezdettől óta a földterhermentesítési adópótlék, s így mindamellett, hogy fel nem szabadultak, s most is sok helyt az 1848 előtti robott mennyiséget szolgálván a munka-ár háromszoros emelkedését tekintve, sokkal értékes szolgáltatást teljesítenek mint 1848 előtt, s mind a mellett, hogy most sokkal több adót kénytelenek fizetni, s más közhelyeken is (melyek alól részint állapotuknál fogva, részint a földesurak részéről protektátusuk folytán, azelőtt szinte egészen mentesítve voltak) most sokkal nagyobb mérvben kénytelenek résztvenni, s mind a mellett, hogy többnyire nagyon szegény sorsu emberek — mondom, ők a fennebbi körülmények dacára is fizettek annynyi földterhermentesítési adópótlékot, ha utána számítnak, mint a mennyi a váltásig-tökéjüknek körülbelül egy harmada teszen. Ha hát ők hozzájárultak ennyiben a birtokosok kárpótlásába, s fizettek a jobbággyok s földesurak érdekeiért, s főleg, ha még ezután sem fognak feloldoztatni legalább bár a váltásig letörlesztéséig az urbéri földterhermentesítési adópótlékoktól: valóban az igazság a méltányosság s a viszonylagosság azt hozná magával, hogy emezek is befolyjanak s folyjon be az egész ország arra, hogy a zsellérek váltásigát megkönnyítse végett a váltásig-tökének harmadrészt (melyről a földesurak aztán az urbéri földterhermentesítési kötvények mintájaként obligatioval fizettetnének ki) hordozni segítség, a más két harmad kifizetése részleteként az alább c.) alatt irt módon levén eszközölendő.

b.) Az a.) alatt felemlített váltásig módozat el nem fogadhatósága esetén, a váltásig egy

másik könnyítési módjának gondolnám azt is, hogy ha földterhermentesítési vagy bármiféle bankok vagy kölcsönpénztárak állítatnának fel, melyekből a zsellérek a végett, hogy a birtokosoknak a váltásig-tökéit könnyebbésséssé s nagyobb részletekben és gyorsabban kifizethessék: földjeik lekötése mellett az egész váltásig-tökéit vagy annak $\frac{2}{3}$ -át vagy legalább $\frac{1}{2}$ részét kiköltösznőzhessék, s a költsön-összeget — melyet felvettek, és a birtokosoknak átadtak — több esztendei kisebb részletekben — melyekben a kamatok is belé lennének számítva — fizessék oda vissza.

Itt azonban azon akadály forog fenn; hogy bajos volna oly bankot vagy kölcsönpénztárt tanálni, mely egy olyan birtokot, mi még a zsellérnek nem egészen tulajdona, bár csak úgy is elfogadjon a kiköltösznőzendő összeg biztosítékul ingatlan jelzalogképpen, hogy azért legalább fél annyit adjon, mint mennyi azoknak becsértéke. Ezen azonban lehetne segíteni talán az által, hogy ha az ország maga állítaná fel az ilyen bankot vagy földterhermentesítési, vagy ha hitelével jót állana a kiköltösznőzt összegekért. Ha ily költsönről lehetne gondoskodva, ennek is megvolnának a maga jó oldalai; például ez által azt nyerné a birtokosság, hogy a helyett, hogy kellőleg nem hasznosítható, csekély részletekben kapja az egész váltásigot: a helyett annak egy nagyobb részét vagy legalább felét egyszerre kaphatná kezéhez; a zselléreknek is nagy könnyebbéssé lenne; mert így oly formán szerezhetnének költsön a váltásig töke vagy abból egy jókora rész lefizetésére, hogy a költsönzött mennyiséget több évek alatt kicsiny rátákban törleszthetnék le.

Mindamellett azt hiszem, hogy e módozat több nehézségekkel van egybekötve, mint mennyivel a váltásig könnyítését az alábbiak szerinti módon eszközölhetnénk vélem; ezen kívül így a birtokosság aligha az egész váltásig-összeget egyszerre kikapathatná; de ösmerve azt, hogy a szegény embereknek mennyiféle szükségei vannak, és tudva, hogy sok egyéb költségeik miatt még adójokat sem fizetik pontosan: még attól is tarthatni, hogy nem mindenkor fognak a kezükhez kapott költsön a váltásig-töke fedezésére fordítani, hanem egyéb szükségekre elköltenék, s még ha ezt csak ugyan mindenikök a váltásigra fordítaná is, de a költsön-összeg törlesztésére évenként fizetendő ráttakkal a legtöbbben örökös restantiába maradnának. Ezen bajokon is lehet ugyan az ország közbejöttével segíteni, mindamellett én sokkal czélszerűbbnek vélelem a következő eljárást.

c.) Szerény nézetem szerint a váltásigot, ha az ország a majorság-földeknek nehéző tartozmányok, vagy azoknak legalább egy harmada kifizetését teljességgel el nem vállalhatná — akkor az egész váltásig-tökére nézve; azon esetben pedig, ha annak egy bizonyos részét az ország fedezné — akkor a váltásig-tökéből még fennmaradó rész törlesztésére nézve is) legegyszerűbb s minden érdekeknek leginkább megfelelő eljárás volna az, hogy a majorság telkei állományokon nehézős megválthatóknak minősített tartozmányok megváltására minden zsellér (curialista) köteleztessék aképpen, hogy a váltásig-töké a hozzászámítandó 5% kamattal együtt 20 év alatt 40 félévi részletekben — melyek adója mellé leendőnek kiróvandók — fizesse be a kir. adótárakba; a földesuraknak pedig az őket illető egész váltásig-összeget fizesse ki az ország csak előlegezésképp öt százalékos kamatozó és a zsellérek által részletes törlesztési összegből lassanként beváltandó majorság földterhermentesítési kötelezvényekkel.

Önként értetik, hogy a ki 20 évnél hamarabb is lefizetni hajlandó a részleteket, ez szabadságában áll.

Azon esetben, ha a váltásig egy része országos költségen fedeztetnék, ez esetben, csak a fedeztetlen részre terjedne a c.) alatti váltásig módozat, s itt — tekintettel a zsellér által fizetendő mennyiség kevesedésére — a törlesztési évek arányosan kevesbítettethetnének.

Az előbb említett kötvények hypotékájul szolgálna egyfelől az állam hittele, másfelől azon részletes befizetések, melyek befolyó pénz, melyet a zsellérek a váltásig-tökének annak kifizetéséig 5%-os kamattal törlesztésül azimént mondott 20 év alatt 40 rátában az adótárakban befizetendőnek, és ezenkívül speciális ingatlan jelzaloggyanánt szolgálnának magok a megváltandó majorság-földek mindaddig, míg az azokon nehéző tartozmányok váltásig-összege teljesen befizetve lenne.

A mondott kötvényeknek minden évben egy-egy része kisorsoltatnék, s kész pénzzel beváltatnék, még pedig nem más pénzből, hanem a fennebb is említett ama részletfizetések, melyek azon év alatt a zsellérektől az adótárba a váltásig-összeg törlesztéséül becsaloglattak. Eképp minden évben az összes ilyen kötvényeknek körülbelül egy huszadrésze kisorsoltatván s beváltatván: 20 év lefolyása alatt vagy

(felvéve azt, hogy az erdélyi összes zsellértelkek meg- vagy meg nem válthatóságának kimondása, illetőleg a váltásig-töke meghatározása s az igazolás és kiutalás is időbe kerülne, s felvéve azon esetet is, hogy a részletfizetések nem minden évben folynának be egész pontossággal) legfeljebb 22—24 év alatt, az összes majorság földterhermentesítési obligatiók kész pénzzel becsérélve lennének, a nélkül, hogy az országnak — némi csekély kezelési költségen kívül — valami áldozatába kerüljenek.

Az ezen igénytelen véleményemben a váltásig törlesztésre megállítatni ajánlott 20 évi 40 részletbeni törlesztési időt, urunk ő Felségének négy év előtti legkegyelmesebb kir. előterjesztvényéből használtam fel, a melyben ennyi idő tűzött ki a végre, hogy az alatt a váltásig-összeget a megváltásra minősített majorság-telkekeni zsellérek közül azok, kik ezeket megváltani akarják, egyenesen a földesúr kezéhez fizessék be; mely könnyítés által urunk ő Felsége a szegény sorsu népre is kiterjedő atyai gondoskodását tanusította. Ennyi idő valóban elég is, mert alig képzelhető olyan épkézlábú zsellér, ki a váltásig-tökéit annyi évek alatt oly kicsiny részletekre felosztva befizetni képes nem volna. Ellenben azt, hogy a részletfizetési összegeket nem a földesúr kezébe, hanem az adótárba fizesse a zsellér, és azt, hogy a földesúr ne apránként, hanem obligatioval egyszerre kapja az egész váltásig-összeget, azért gondoltam fel s tartottam szükségesnek szerény véleményembe foglalni; mert azon esetben, ha a zsellérnek a földesúr kezébe kellene fizetni a váltásig-törlesztési részleteket, ebből előreláthatólag az származnék, hogy miután a szegény ember sok szükségei miatt s fizetési szokott pontatlansága miatt soha se fizetné be a maga idejében a ráttát: a földesúr örökös s mindkét félnek költséget okozó perekkel kellene hogy felvegye azokat, s mondhatni, a hány ráta volna, annyi pert kellene hogy indítson, vagy ha felsokasodni hagyja a tartozást: azok egyszerre felvételével tönkre menne a zsellér; sőt ha az ilyen követelések közgazgatási úton rendeltetnének is behajtani, s a földesúrnak befizettetni: akkor is egyfelől a közgazgatási közegek teendőit megsokasítaná, másfelől a földesúr és zsellér közti viszongást örökösítené meg. A földesuraknak pedig obligatioval való egyszerűen kifizetését azért gondoltam helyesnek, mert ha a földesúr akár közvetlen a zsellértől, akár pedig az adótárból, de 20 év alatt apránként kapná a váltásigot, ezen kicsinyenként kikapott összegecskét majd minden haszon nélkül elköltené, és a végén a zsellér kezéni majorság telkét is elvesztené és pénze se volna, s beteljesednék rajta, hogy se pénz, se posztó.

Ugyanakkor, hogy az ilyen kötvényeknek, a melyeknek biztosítékul az állam hitelén kívül a zsellérek által befizetett részletes törlesztési készpénz szolgálna, s a melyek a váltásig törlesztéséig jelzalog képpen lekötendő, terhermentesítendő majorság-földek által ingatlan hipotéka által is biztosítva lennének, a melyekről továbbá — tekintve, hogy 20, s legfennebb 24 év alatt rendre évenkénti sorsolás útján készpénzzel ki fognak fizettetni — remélteni lehetne, hogy már az első években is beváltatnak, és a melyek után mindaddig, míg becséréltetnek 5% kamat járna: mondom, azt hiszem, hogy az ilyen obligatióknak sokkal magasabb árfolyama lenne, mint az urbéri földterhermentesítési kötvényeknek.

Hiszem továbbá, hogy a szerény véleményemben a zsellér-telkek váltásigát iránt felhozott módozat, mind a földesuraknak, mind a zselléreknek, mind hazánkban csak előnyére válna.

Előnyére volna a birtokos osztálynak, mert a helyett, hogy mint most a zsellérekkel örökös izetlenkedésben s perben legyen, s a helyett, hogy több év alatti kicsiny részletekben úgy kapogathatná meg a váltásig-összeget, hogy abból úgy szólván, mi hasznot se látson, a helyett, mondom, azon majorság-földeiről váltásig-összeget, a melyek amugy sem volnának többé már visszavehetők: egyszerre és pedig jó cursusu olyan államkötvényekben kapná kezéhez, melyek lehetőleg már az első évben is, de minden bizonynyal legfennebb 24 év alatt készpénzzel fogván beváltatni, addig pedig 5% hajtván, oly jó értékű papirok volnának, melyeket csaknem készpénz gyanánt szükségéi pótlására s gazdasága felszerelésére fordíthatna, s eképp nem hogy kára volna benne, desőt anyagi helyzetén javítva s igen sok veszélyektől egyszerre meg lenne szabadulva.

Másfelől e fennebb érintett megváltási mód a zsellérekre nézve is előnyös volna; mert húsz évre s negyven rátára felosztva a váltásig-töke s kamatja, oly kis összeg esnék egy-egy félévre, hogy csak közepes igényeket mellett is kifizethetné saját multhatlan szűkegének felül minden félévben az illető részletecskét; mert továbbá mi helyt tudná a földesúr, hogy ily obligatiókkal egyszerre ki lesz fizetve az egész váltásig-töke, s tehát nem kénytelen majorság-földjét minden haszon nélkül elveszteni: mindjárt megszűnnék a leglényesebb ok a miért eddig mintegy kénytelennek látta saját érdekében mindent elkövetni, hogy a zsellérek kezén levő majorság-földek megválthatóságát az urbéri bíráskodók ki ne ítéljék, a mit a létező körülmények között, a pátens ide vonatkozó czikkeinek annyi felé elérte meglehetése mellett, a legtöbbször még is akadályoztatott; de még azt is

nyernék a megváltási módozat által, hogy mihelyt a váltásig-tökének obligatioval való kifizetése megtörténne, azonnal megmenekednének a szolgálatától, és a telkeikre nézve azon bizonytalan állapottól, mely eddig minden jó gazdálkodási igyekeztüket ellankasztotta, s mely annak is oka volt, hogy nagyon sok ily zsellértelken még csak egy szilvafát sem láthat az ember.

De hazánkban is nem hogy kárára volna e majorság-telkeken nehéző tartozmányok megváltásának ilymódoni eszközölése, sőt szerény nézetem szerint, egyéb politikai tekinteteket mellőzve nagy a nyagi előhaladására szolgálna; mert megszűnnék a robot utolsó maradványa is, megszűnnének azon roppant károk, melyek ebből s az ily majorság-földek feletti kétséges bizonytalan állapottól a már megirtak szerint származnak. Minden zsellérben megannyi szabad polgár, szabad birtokost nyerne hazánk, kik a már tulajdonukká válándott földeiket sokkal nagyobb kedvvel, sokkal több industriával művelnék, s ez által mind magok, mind közvetőleg a haza jóllétének emelkedésére folynának be; és míg így szabad földkeket a zsellérek jobban hasznosítanak — magok a földesurak is a már tisztábbá hozott birtokaikat észszerűbben kezelhetnék, s a kapandó majorság-földterhermentesítési kötvényekből jóságait felszerelhetnék. Ezeken kívül e majdnem a készpénzzel egyenlő forgalmu kötvények, pénzülszükségben szenvedő hazánkban kibocsátatván, ez által a pénzforgalom emelkednék, a gazdaság mellett a műipar és kereskedelem lendületet nyerne, és végül is hazánkban — kivéve egy kis kezelési kiadást — ez semmi költségbe nem kerülne; mert, mint mondom, az csak hitelet fogná e kötvényekhez adni, magok pedig a kötvények azon összegekből fognának sorsolás útján rendre kifizettetni, a melyeket a zsellérek (curialisták) a megváltható földeknek nehéző tartozmányok váltásigát törlesztésekképp húsz év alatt negyven egyenlő rátában mint adójokhoz kiróvatott majorság-földterhermentesítési pótlékot, befizetni fognának.

Nem lévén a pénzügy szakmám, megtörténhetik, hogy foroghatnak fenn fennebbi igénytelen véleményem létesíthetése ellen olyan akadályok, melyeket én nem tudhatok; de a mennyire csekély belátással a dolgot felfogom, a váltásig ily módozattal eszközölése minden érdekeknek megfelelő, és kivitele nagy nehézségekkel nem fogna járni.

Ezekben befejeztem mindazt, a mit a felvett tárgyakról ezuttal fel kívántam említeni.

Az urbéri törvényeszek szervezésének előestéjén állván, s hogy igénytelen felszólalásom részben időtáni ne legyen — azzal sietnem kellvén, e miatt nem minden tárgyat fejthettem ki úgy, mint azt több idő alatt tehettem volna; ugyanazért, midőn a tisztelt olvasótól szives búcsút veszek, kérem, hogy szerény dolgozatom létező hiányai iránt legyen elnézéssel s ne vonja kétségbe legálabb jó szándékomat.

Kolozsvárt, januárban, 1868.

Vajda László.

Levelezés.

Háromszék. Árkos, január 26-kán, 1868. — Háromszék évnegyedes bizottmányi gyűlése f. hó 23. és 24-dik napjain tartott meg (főkirálybíró mlgos gr. Kálnoki Dénes úr távollétében) igazgató királybíró Lázár Mihály úr elnöklése alatt; ki is meghivatván és az elnöki széket elfoglalván, legelőször felolvastatá főkir. bíró ő mlgának Bécsből január 9-ről kelt azon táviradi rendeletét, mely szerint korosabb igazgató kir. bíró Henter Sándor úrnak jelentett betegsége tekintetéből, valamint a megye igazgatásával, úgy az évnegyedes közgyűlés megtartásával is megbízatott. Gyűlésnyitó beszédének nevezetesebb vonalait im ezek: „A marhavész egész Háromszéken teljesen megszűnt; a törvényeszeki eljárások rendes, előnyös folyamatban vannak. Történetek ugyan némely égések, sőt bizonyos kihágásnál emberélet is esett áldozatul; de ezért a közbiztonsági intézkedések éppen nincsenek megingatva. Nem tagadhatni, hogy a politikai láthatáron tornyosulnak a vészfellegek, melyek nemzeti létünk jövőjét is szintgy fenyegetni látszanak; de azért reményünk a megmaradhatás felől nem csügged; főképp ha nemzetünk összetartásában a lelkeség nem hiányzik. Felhívja a gyűlést békés szellemű higgadt tanácskozásra, s jelenlegi feladatbani támogatásra. Áldjuk Istent szerencsésen létrejött alkotmányunkért, s kérjük további fejlődéséért! Eljen a király! a haza! a távol levő főkir. bíró ő mlgá!” (Eljenzések.)

Gyárfás Imre szót emel az iránt, hogy 1791. 12-dik articulus szerint elnök úrnak, mint nem főkirálybíró, hanem mint igazgató-királybíró, ki úgy tekintendő, mint primus inter pares, nem az elnöki széket kell vala elfoglalni, hanem a maga helyéről praesideálni. Ebből egy kis figyelemértesítő vita keletkezett. Elmondott, hogy erre egyenesen rendelkező törvény nincs, hanem áll a cynosura mind az országgyűlésen, mind a kir. táblán. Azonban L. M. úr az elnöki székből megmaradt, azon nyilatkozattal, hogy magát az ezen megyegyűlési helyettes elnöklésre hangzó törvény hiányával s az 1848-diki törvény figyelmeztetésére is erre ki nem-terjedésével igazolja.

Olvastatik főkir. bíró 6 mlgának Pestről, 1867. decz. 30-áról, a bizottmányi gyűléshez intézett leirata, melyben sajnálatát fejezi ki, hogy a gyűlésen meg nem jelenhetnek a azt békés tanácskozássra kéri, ohajta sikeres eredményeit. Turi György hálafelelő iratát indítványoz 6 mlgához a szívesen atyai gondoskodásért. Dónát József elégnék tartja a jegyzőkönyvbe iktatást; s ezen utolsó felfogás lön a megállapodás alapja.

Egy nmlgu kir. biztos leirat olvastatt, melyben a közelebbi gyűlésen letett főkir. bíró eskü s a kézdíszéki hiányzó bizottmányi tagok kiegészítése körüli főkir. bírói intézkedés helyeseltetik.

A magas miniszterium által engedélyezve lévén a dultóli segédek megválasztása, ha azokra szükség van; ezt a gyűlés mind a dultóli teendői tekintetéből, mind az adófizetésnek ez által is terhesítése okából feleslegesnek találta s máskorra halasztotta. Mert mikor ezen új hivatali állomások megnyitása kéretett, kilátás volt a jelen gyűlésig létrejöhethő új hivatali berendezésre; a mi is elmaradván, a választás is feleslegesnek tekintetett, a Dónát József indítványára. És evel 13 hivatali állomás reménye hinsult.

Olvastatik gr. Péchy Manó 6 nmlga leirati utasítása az árvi székek közválasztás utjánai beállítására, kijelölések után, mely kijelölést kilencz egyénre 3 osztályban tegyen az elnök a bizottmányi gyűléssel. Miután e tárgyról némely szavak váltattak és a beállítás igen szükségesnek találta; elnököl főkir. bíró úr egy Pestről megküldött kijelölést 9 egyénre, főkir. bíró úr 6 mlgtól, mutatott be a gyűlésnek, mely el is fogadtatt a viszonyok szerinti némely módosításokkal. Meghatározatt, hogy a 3-dik osztály mindenik hármas személyzetéből választassék egy egy és így összesen 3 árvi székbíró; s ezt így tegyék a székek három kinevezett albizottmányi személyzet közbejöttével azaz: sepsiszékek, kézdíszékek és orbai-miklósvár külön-külön — még pedig délutáni 5 órakor kezdődőleg; a három külön szavaztatás összeszámlatandó főösszege szerinti három többséges leszen a felesketendő.

Kinevezették még egy bizottmány Kovács István elnöklete alatt, a kérelmek és átiratok felüli véleményezésre, elkészülendőleg a holnap gyűlésre.

Olvastattak még leiratok: a kebli pénztárnok iránt, melylyel kapcsolatban sürgettetni határozatt a megválasztva volt megyei két pénztárnok iránt közelebbi gyűlésről tett feliratra a leküldendő leirat. Tárgyalattot egyszersmind a közbesi pénztárak ügye is, melyben sok visszaélések vétettek észre az abszolts rendszerből eredőleg sat.

Itt a mai ülés bevégeztetett.

Elnököl főkir. bíró úr saját költségén adott egy izletes diszebédet 80 terítéssel, hol legelső toasztot mondá elnököl főkir. bíró úr a királyi Felségre és családra, azután más többekre mások. A vendégek jó kedélyhangulatban voltak.

Másnap gyűlés janár 24. Olvastatik a tegnapi jegyzőkönyv. Ebben azon kitételek: elnök úr, elnök 6 mlga, elnököl főkir. bíró úr, — ide módosítottak: elnök atyánkfia; mert az elsőbbi címek csak a rendes főkir. bírói illetik.

A 9 jelöltek az árva bírói ságra ezek voltak: Bagoly József, Tompa Sándor, Ferencz György (első osztály), Kovács Dániel márkosfalvi, Apor Albert, Dobai János (2-ik osztály), Bodor János, Barabás Károly, Nyiredi János (3-dik osztály). Szó-főbbséget nyertek és kinevezettek: Bagoly József 445, Dobai János 260 és Barabás Károly 211 szavattal; megjegyezve, hogy Dobai János az abszolts rendszerbe törvényszéki tlnök volt, de a nép szeretete s a közvélemény részvétet tanusított irányában — még az oktoberi tisztújítások is, s akkor is kevés hiánnyal maradt ki a törvényszéki tlnökök közül. Ergo — a becsületes ember az ürdögök között is becsületes tud maradni.

Előadattak a kérelmek és átiratok körüli bizottsági véleményezések, hol nem lehetett észre nem venni bizottsági elnök, Kovács István, képességét, jó tapintatu eljárását. E tárgyakat ámbár följegyezgettem magamnak, de mind elmondani, tán a türelemmel visszaéléseknek nevezethetvén, csak néhányra szorítkozom:

A pénzügyigazgatóság (tán a szebeni) azt tanácsolja a gyűlésnek, hogy a kézdí-vásárhelyi és sepsiszt-györgyi két adótar vonattassék össze egy központba Makrára. Ez ellen több érvek merültek fel, nem pártoltattott; derűtliséget is ugyan, de rossz sejtelmet is okozott.

Egy bizonyos átirat az iránt, hogy a magyar hadsereg az alkotmányra fölesketessék sat. — hó pártolásra talált.

Deák Ferencz hazánkfiat megyénk bizottmányi tagjául kinevezve megtisztelni, indítványozza Domokos Mihály. Éljenzéssel elfogadtattott.

Sürgeti törvényszéki elnök Vajna Tamás úr, egy törvényszéki orvos beállítását; az az itteni orvosok e neml fardalmi díjazása remítően költségés, 4000 frtba is kerülhet éven át. Erre keletkezett-e határozat? nem vettem észre.

Megújittattott az elöpataki telegrámnak Sepsiszt-Györgyön át K.-Vásárhelyi kibővítése iránti felirati kérelmezése.

Dónát József indítványoz egy bizottságot, mely a jövő gyűlésre bizottmányi-gyűlési házszabályt nyújtson be. Erre főleg maga az indítványozó nevezetett ki. Dónátnak nagy igaza van több to-

kintetből is, mit is fejtegetni kényes kérdés. Jó volna, ha célját elérné, hogy t. i. ott a közgyűlések folyama alatt a türelmet sok visszatetsző ötlet ne sértegesse. De erre nem elég csak a házszabály, hanem kell pszichológiai szabály is; ezt pedig az újdunabb osztályra nézve nevelésnek hívják!

Ma viszont diszebédet adott ugyan az elnököl úr. Galánságáért meg is kapta az elismerés kegyelet-toasztját. Ma 50 teríték volt.

Délután fölesketett az árvaszéki három új hivatalnok.

Az egész gyűlés vezetésére megteszem bírálatomat, vegye azt, kinek, mint tetszik: Az elnökölésen érezhető volt az újdonság, s épp azért aval meg is lehetett elégedni. Ugy látszik, nem hibázott a szerencse, mikor Lázár Mihály úrnak megengedte a közház-znuság pályájára léphetni. K. M.

Ausztria.

Ö Felsége többi országai delegatiója budget bizottságának hadügyi osztálya által folyó hó 7-kén tartott hatodik ülésében a hadügyminiszter egy hozzá intézett interpellációra, hogy lehet-e és mennyiben kilátás hadi reducióra, kijelenté, hogy általános reducióról nem lehet szó. Mindamellett egyes sereg-nemeknél tehetni, de a gyalogságnál egy század kevesebb mint 70 emberből, nem állhat. Minden már figyelembe volt véve.

A birodalmi korlátnokot az általános európai viszonyokról s végül azon eredményre jutott, hogy nem vagyunk ugyan olyan általános békeállapotban, mint 1866. előtt, mi a hadiállapotot olyannak tüntetné fel, mit csak rendkívüli események idézhetnek elő; mindamellett a béke fenntartására teljes remény van; azonban szükség a hadsereget olyan állapotban tartani, mely tisztelet-parancsoló legyen.

Még több tárgyszert kérdések is intéztettek, mignem Schindler egy 5 pontu ajánlatot tett, melyek közül az első, hogy a budgetből 3.207,000 frt töröltessék ki, hosszabb vita után elfogadtattott. Ellenben elvetettett Demel azon ajánlata, hogy 30,000 embernek szabadságra-bocsátása által is tegyenek megtakarításokat.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. A „France”-ban olvasuk: „Metternich herczegnek febr. 4-kén hosszszas értekezlete volt Monstier marquisval. Azt hiszik, hogy az ausztriai követ Beust báró által meg lett volna bízva, tudatni a tuillierai kabinetjével azon előkészületeket, melyeket némely dunai tartományok magatartása az osztrák kormánynak okoz.”

E hírét feleljen a „France”; az önmagában semmi lehetlenséget nem foglal. Mi commentarul a „Nordd. Allg. Ztg.” némely észrevételeit közöljük: „Ellentmondva — írja nevezett lap — azon biztosításoknak, melyek a keleti kérdést jelenre nézve minden élőköl megfoszták, a török birodalom tartományai állapotáról megfontolásra méltó hírek hozattak forgalomba. S itt felemlíti a „Constitutionnel” híreit a romániai fegyveres bandákról, fel azon rokonszenvet, melylyel szerb lapok szerint a montenegroi tervek Albániában találkoznak. Ez utóbbiakat már forrásuknál fogva gyanusáknak hiszi. Eppen oly kevéssé megbízhatók a párisi „Presse” jelentései. „Ugy hisszük tehát, hogy ezen körülményeknek nem kell azon fontosságot tulajdonítani, mely talán terjesztők szándékában van, ha a hatalmak politikája különben sem volna oda irányozva, meggátolni, hogy a béke részletes megzavarásai nagyobb mérvet ne öltessenek.

„De figyelmet érdemel azon makacság, melylyel a francia lapok az oszmán-birodalom északi tartományában levő vajudasok okait állítólagos orosz fondorlatokban keresik. E tény valódiságában már előbb is kételkedtünk. S most az „Epoque” is, mely pedig e gyanut mindig fardabattalannul hirdette, rájön azon vallomásra, hogy azon ügynökök, kiket a nyugati hatalmak ama fondorlatok constatálására a helyszínerre küldöttek meggyőződtek, hogy hasonló agitatio nem létezik. Mindenesetre ugy hiszi e lap, hogy ha e pillanatban nincsenek is hasonló fondorlatok, de nem tagadhatni, hogy korábban voltak, s a jelen vajudást azzal idézték elő.”

De hogy a porosz félhivatalos lapnak s a „Nordd.”-nak, midőn e tárgyra vonatkozólag Lafontaine meséjét idézi a farkasról és bárányról; még kevésbé van igaza, mint a félhivatalos francia sajtónak, azt nagy valószínűséggel el lehet mondani.

FRANCZIAORSZÁG. Jól értesült körökben tudni vélik, hogy a tuillierai cabinetől egy jegyzék érkezett meg, melyben az orosz kormány és a román szent szék közötti egyetértés létesítésére lépések tétetnek, melyek azonban Szentpétervártól visszautasítottak.

Monstier francia miniszter azon hirre, hogy a Dunaféjedelemségekből fegyveres bandák nyomultak Bolgárorszába, azonnal utasította Franciaország Bukaresti képviselőjét, miszerint Károly herczeg kormányánál a román-bolgár batárok feletti szigorú örköds iránt erőlyes előterjesztéseket tegyen.

A „France” azt állítja, mikép Franciaország

a Svájcából Elsasba átment több száz hannovera menekültnek, a határszéltől távolabb eső, és a politikai izgatásoknak kevésbé kitett tartózkodási helyeket jelölt ki.

A sajtótörvény tehát elfogadtattott. Lehetetlen leírni a feszültséget s a várakozást, melylyel minden kör viseltetett a febr. 4-ki törvényhozótest ülése iránt. Mindenki érzi, hogy nemcsak a sajtótörvény sorsára, hanem az egész belpolitikára nézve döntő leend az. Egész délelőtt alkalomszerű értekezés folyt egyfelől a császár, másfelől a kabinet tagjai és Schneider elnök közt, miből azt következtették, hogy legfőbb helyen utolsó percig nem hoztak döntő határozatot. Mindenféle hírek keringettek a miniszterválságokról.

S midőn végre kihirdették a szavazás eredményét s mint gunyolva nevezék, a „bét böles” bukását, azon eredményt, melyet a legmerészebb optimista sem mert remélni, a ház minden töredéke határozott lelkesedébe tört ki. E lelkesedés nemcsak a gyűlés helyén nyilvánult. A senatorok és képviselők nagy számmal tettek látogatást Rouhernál, kié volt az oroszlátnész a nap diadalából, s „rokonszenyüket nyilváníták — írja a „France” — azon kitűnő miniszter iránt, ki ez emlékezetes napon oly magasra helyezé a kormány morális befolyását és méltóságát.” Hasonneml tisztelkedések Pinarndnál is történtek. Érdekesnek hisszük közölni olvasóinkkal a hét böles nevét, ezek voltak: Saint-Paul, Creuzet, Granier de Cassagnac, Wouailhier, Geiger, Delamarre és Fould Edmund.

LENGYELORSZÁG. Az Augsb. Ztg.-ban olvassuk: Egy idő óta Berlinben azon fardoznak, hogy a lengyeleket megnyerjék Bismarck nézeteinek és köztük porosz pártot alapsítsanak. Meg akarják őket győzni, hogy egyedül Poroszország eszközölheti Lengyelország visszaállítását. Különösen a lengyel királyságban működnek ily értelemben. Bismarck örömet találkozik a lengyel notabilitásokkal, s Lengyelország jövőjére nézve biztató reményt ad. Különösen Varsóban igen tevékeny porosz propaganda működik, s itt elég kedvező tere van, mert Lengyelország e szerencsétlen részében a szabadság minden szalmaszála után kapkodnak.

Másrésről a párisi porosz követ hallomás szerint értekezett a lengyel emigratio több tagjával. Sőt Goltz pénzt is ajánlott volna egy lengyel lap alapítására, mely a porosz érdekeket képviselné.

A lengyelek mind e kísérletekre azt válaszolták, hogy elvből sem Poroszország, sem a német nemzet ellen ellenséges állást nem foglalnak, sajnálatlalt látnak, ha Poroszország akár Franciaország, akár Ausztria ellen háborút viselné, és ha Bismarck jó indulattal viseltetik irántuk, kövesse Posenben azon példát, melyet Ausztria Galiciában adott.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Kolozsvár, febr. 11. 1868. A helybeli jogegyetem senatusának itelele által Z. F. jogász az egyetemből kizáratott azon oknál fogva, mivel egy találatott, hogy a választási mozgalmakba oly módon vegyült, miképp ezzel megsértette az óva intő tilalmat, melyet az egyetem igazgatósága előre nyilvánossá tett vala. Ezen tényt a „M. Polgár” oly félreértésen alapuló megjegyzések kíséretében állítja közönsége elibe, mik a kedélyeket részint a kormány, részint az akadémiai tanári kar ellen ingerlik, azon öltetésnek adván helyet, hogy felsőbb hatóság gyakorolt volna befolyást a senátusra kicsinyszertt üldözési hajlamból, s ez utóbbi csak szolgálal engedelmekedet volna. De a tényállás a legbritelebb adatok szerint az, hogy nevezett jogásznak a senátus elibe állitása s elitéltetése alapjául egyenesen a városi főkapitányság jelentése s az akadémiai törvények szolgálalt, egyéb semmi; az érdeklő módon említett felsőbb sugallatok semmi nemének befolyása itt nem volt; a jogegyetem senátusa független testület belügyeire nézve, s ott csak saját egyetemi törvényei gyakorolnak uralkodó befolyást. Ez az igazság, s a t. közönség legyen meggyőződve aziránt, hogy a ki egyebet hirdet, s ez ügyben akár a kormányt, akár a tanári kart rossz színben kívánja feltüntetni, az nem tesz szolgálalatot az igazságnak. Oly ügy ez, melyet az akadémiai senátus bármely részletében nyilvánosságra hozva látni nem aggódik; független s tetteiről mindig felelni kész testület ez, s mint-hogy közmívelődésünk érdekében működik szigoruan követve saját törvényeit, tehát óhajtan-dó, hogy a közvélemény s egyesek itelele ne irányoztassék ellene alyaptalan hírek által, mik némely körökben az igazság s közügy rovására hívőkre találhatnak, s csak kellemetlenséget és zavart alkalmassak előidézni. E helyreigazítást kérjük tudomásul venni.

— Király ö Felsége Pesten mulatásának két napját egészen család körben töltvén, elfogadások nem voltak, csak Mersics, győri puska-műves, hazánkfia mutattattott be, ki egy saját találmányu hátultöltő fegyvert hozott fel megvizsgálás végett. E fegyvert, hallomás szerint, minden eddigieket felülmúlva, egy a lövés gyorsaságában — miután az elstítéshez csak két fogás kell, s így percenkint 30-szor lö — valamint olcsósága tekintetében, mert egy löveg 1 1/2 krba kerül, míg az elfogadott Wänzl-

félénél 18 krba. — Ha valósul, félelmes tökéletesedése a gyilkos eszköznek!

— Tegnap ment végbe a sokak által fájalt gr. Teleky Károlyné temetése. Hasonló részvétnyilatkozatot közelebből még csak a báró Radáké temetése tünthetett fel.

— Választót és Apahida közt folyó hó 6-kán éjjel választúti és kolozsvári szekeresek összeveszvéen, a dolog verekedésre került, s egyik választúti halva maradt. A tettes, mint értesültünk, már befogatott.

— A magyar delegatio budget-bizottmányának f. hó 8-diki ülésében a pénzügyi választmány jelentése olvastattott fel s fogadtattott el egész terjedelmében. A jelentés azon óhajit fejezi ki, hogy a tengeri és szárazföldi hadsereg központi számvévsége a katonai hadosztályokra rubáztassék; valamint kijelenti, hogy az államadóságek kezelési költségei nem tekintendők közöseknek, s azt kívánja, hogy a függő adósság kezelési és ellenőrzési költségei, melyek mostanáig törvény által nincsenek szabályozva, függőben tartassanak.

— A „M. U.” sajtóperében a kir. tábla jan. 30-dikán hozott itelele fölmentette a kiadót a felelősségtől, ellenben Bösözrményi szerkesztőt elmarasztalta a felelősség terében, mintán Kossuthot Turinban lakása miatt felelősségre vonni nem lehet. Bösözrményi a bétszemélyes táblához felebbezte ez itéletet.

— Mint Bécsből írják: Botzenben a főherczegi palota házi kápolnájában f. hó 4-én ment végbe Henrik főherczeg ö fenségének eljegyezése, Hoffmann volt énekesnővel. Két főherczegi házi hivatalnok volt jelen, mint tanu.

— A hadügyminiszterium elvetette az új hadseregubázati javaslatokat, s ennek következtében új bizottmány alakittatik.

— F. év januáriusban a beszterczei m. kir. távirat állomásnál — további intézkedésig — a teljes napi szolgálaltatn korlátozása rendeltetett el.

— A Kisfaludi társaság közelebbi ülésében, a gyűlés fénypontját Gyulai Pál remek satyrajá képezte: „A népszertéségről,” mely bár mindentűt a szélsőbalt snjtja, a legszélsőbkek által is megtapsoltattott.

— A delegatio elő terjesztett „veres könyv” így nevezve szines boritékjáról, a külügyminiszterium levelezéseit foglalja magában 1866. novbrtól, tehát Beust kormányra lépésétől kezdve a mult év végéig. A több ivre terjedő 4-résben kiállított, 1-85 számmal jegyzett könyv 2 fő-részből áll: átnézet és okmánygyűjteményből. Az első ismét 4 fejezetre oszlik: a) német ügyek; Luxemburg miatti bonyodalom; b) viszonyok Italiához; római kérdés; c) kereskedelem politikai rész. Ezekhez járul a 158 okmányból álló második fő-rész, az átnézet fejezetei szerint rendezve t. i. 48 a német, 22 az olasz, 56 a keleti s 32 a kereskedelem-politikai ügyeket illeti. Angliának, mint tudjuk, kék, Franciaországnak sárga, Itáliának zöld könyve van.

— Nehány nap óta Pesten a frakk avangirozott a legégetőbb kérdéssé; nevezetes, hogy éppen a baloldali lapok kelnek védelmére, egyik számunkban már említett okon, bár a mérsékeltbkek ezek közül is elismerik, hogy nemzeti viseltetnk mégis csak szebb. — Bútsze lehet minden-esetre a frakk, mert az történt meg, mit aligha remélt valaha.

— Deák Ferenczet a nyitrai Deák-kör, melynek tagjai a 400-at felül haladják, disztatul választotta meg. Vagyon czimz. püspök, gr. Berchtold és Rudnay alispán urak vezérlete alatt egy 30 tagu küldöttség fog az alkalomból Deáknak egy feliratot a kör alapszabályaival és a tagok névjegyzékével együtt átnyújtani.

— Egy Algirből Bécsbe érkezett távirat szerint, gr. Hunyady Lajos, gróf Hunyady József fia, agyonlőtte magát.

— (Necrolog.) Volt kir. főkörmányszéki tanácsos néhai zetelaki Szegedi Mihály övegye sz.-udvarhelyi Ágnes, mint leánya és vestheni Vesth Aloizia, nyugalmazott kir. bányászati főarany-váltó Fogátsnik Jánosné, mint testvérel, melyen lesújtott s keseredett szívvel jelentik a forrón szeretett édes anya, illetőleg testvérenek, vestheni Vesth Károlina, volt kir. országos pénztárnok néhai sz.-udvarhelyi Daróczy Mátyás övegyének, munkás és feddhetetlen élete 70-dik évében öregségi elgyengülés következtében, agyszélbűdésben, 1868-dik év febr. hó 9-kén éjjeli 2 órakor a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos kimúltát. Az elhunynak hült tetemei nagypiaczi 451. számú szállásáról f. hó 11-kén d. n. 3 órakor helyezetttek a köztemetőbe, fia porai mellé, örk nyugalomra. Béke porainak! Lolozsvárt, febr. 9. 1868.

— A küküllőmegyei honvédegyület jelenlegi pénztári állása: 1. Kötelezvényekben: 750 frt. o. é. 2. Kész pénzben 103 frt. 72 kr. o. é. Megjegyzendő: hogy az 1. pont alatti öszveg 1861 év öszén honvéd bajtársainak kölcsön kiadatott, most azonban folyóvá tételére a kellő lépések megtétetvén, a maga idejében teendő elhelyezés, és hová fordításról a honvédegyület határozand. A 2. pont alatti öszvegbe befolytak Gerendi István és Boér Kálmán urak 10 forinttal, gróf Béli Ferenczné ö nsága egy általa rendezett szini előadásból 16 ftal

és a báró Bornemissza József h. egyleti elnök által rendezett báljövendelméből 200 forint többnemű segélyezéssel felül maradt összeg 77 forint 72 kr. Bernád 8-ik febr. 1868. Kinizsi István h. szászados, h. egyleti pénztárnok.

— A „Koloszvári Közlöny“ folyó évi 9-ik számában az Erdélyi Gazdasági egylet titkári állomására pályázók között nevem is említve lévén, kötelességemnek tartom kinyilatkoztatni, hogy én már régebben okmányaimat visszakértem, a pályázattól visszaléptem. Kinizsi István.

— A b. Bornemissza József, külföldi megyei honvédegylet elnöke által november 16-án rendezett táncestélynek a honvédegylet rendelkezése alá adott, tisztajövedelme, a felül fizetésekkel és a Bágya Ferencné által himzett díszpárnák kisorsolásából begyűlt 70 forinttal együtt tett, 277 fr. 72 kr. azaz kétszázhetvenhét fr. 72 kr. o. é. Ezen összegből a „H. egylet“ adott munkaképtelen szegény honvédek és honvédárva segélyezésére 160 fr. o. é. (egyszázhatvan fr. az aradi vértanúk szobrára 20 fr. és a „Honvéd“ cz. szalag támogatására 20 fr. / husz forint. Ókocsárd, február 3. 1868. Farnos Elek.

— Dushegyi Márton (Reichenberg) hazánkfa, ki több éven át Észak-Amerikában és Angolországban a természettudományok tanulását foglalkozott, egy igen jeles készítményt talált fel, mely borus időben vagy oly helyeken, hová a nap sugar csak gyérén, vagy éppen nem hat be, a nappalhoz hasonló világítást képes előidézni. E találmány alkalmasint nagy elterjedésnek fog örüdeni, mert az egészségre nézve nem hátrányos, mint más ilyeszerű világító eszközök; mert sokkal olcsóbb, mi kitetszik e rövid számítás viszonyból: egy évi létszükséglet, mely naponként hat órán át világít, ezen találmány által tizenöt évre szolgál. A találmány neve „Napfényderítő“, melyre Dushegyi Márton hazánkfiának és társának a m. k. földművelési, ipar- és kereskedelmi miniszterium szabadalmat adott.

— Sünnyőgről (Beregmege) a „M. U.“ a következő nagyérdemű sorokat vette: „Múlt hó 30-án egy különös égi tűneménynek voltunk tanúi 7 és 8 óra között este; délnyugat táján a láthatár felett csekély távolságban két, 6 fontos ágyugolyó nagyságu, roppant fényű égi-test tűnt fel; azonban egy pár perc alatt a felső eltűnt, s akkor az alsó még fényesebben tűndöklött; amaz ismét előtűnt egy néhány perc múlva; ekkor az első kezdett homályosodni, s ez így ment felváltva 25 percig. Ezután mind a kettő roppant sebességgel északra elindult, s oly fényt árasztott, hogy az egész vidé-

ket valóságos napfényvel árasztotta el, míg végre 1000 fontos ágyu durranásával szétrobbant. Ugyanazon éjjel 5 ujjnyi hó esett. Reggel, midőn a marhát és juhát a falubeli kistársa hajtották, az egész falu népe bámulatára a marha a falu alatt lévő urasági legelőre rohant szörnyű böges között és a havat nagy mohón nyalta. Minden embernek szeme-szája ellállt belé, míg végre valakinek eszébe jutott, hogy meg kellene kóstolni a havat, s ime kitudt, hogy a hónap igen erős sós íze volt. Ekkor látni kellett a történeteket: boldog boldogtalan igyekezett annyi havat összekaparni, a mennyit csak bírt, sőt midőn a hír elterjedt, a szomszéd faluk lakosai is összecsofultak, hordókkal, kupákkal és tekenőkkel szedték az áldásteli esodás havat, mely ha leföztetve kiparologtatott, minden iteze viz után 1/4 fontnyi tiszta sót adott. Az uraság azonban csakhamar véget vetett az ingyenvásárnak, és betiltotta a hószedést, az egész tért 10 négy-szögletes koczkákra osztván fel, és ezt mérsékelt áron a vevőknek elárulta, az egész tehetett 1600 holdat. Most az egész vidék roppant boldog, mert van ember, a kinek évekig nem lesz sóra szükség. Érdekes látni, hogy miként barangolják be a vidéket a sókutatók, de a mint látszik, hiába.“ — Bár e hír hiv. lap is átveszi, mégis egy kissé merészségnek tartjuk.

— A „nagy-nyedi főiskola története“ mely ez ideig is nem szerzőtől függő körülmények miatt késétt, e napokban saját fog küldetni az előfizetőknek. Azok, kik a már sajtó alá kikerült könyvet szerző tulajdonosnál óhajtják megrendelni, a több mint 22 nagy nyolcad ivnyi művet márt. 1-ig még a 2 frt. előfizetési árban kaphatják. Azonlul könyvereskedésben 2 frt. 50 kr. árban. Nagy-Enyeden, február 5-én 1868.

P. Szathmáry Károly.

— A f. hó 15-kén tartandó kereskedő ifjak táncvigalmára a meghívás szét lévén küldve, tisztelettel fölkértem mindazok, kik meghívást nem kaptak, s ahoz igényt tarthatnak, ebbeli igényeket Dietrich Sámuel úr kereskedésében választmányi jegyző Fibán Károlynál érvényesíteni.

A rendező bizottság.

— Folyó hó 18-kén tartandó jogászbálra a meghívók szét lévén küldve, figyelemztetnek mindazok, kik még meghívást nem kaptak s ahoz igényt tartanak, hogy ezen igényeiket naponként délután 2—3 óráig Könczei Miklós (lakása b. szén-uteza 134. sz.) bizottmányi elnökél érvényesíthetik. Bokros Béla, biz. jegyző.

— Értésítés. A nagy-nyedi kisdödvő-egyesület mely hálával közli azok neveit, kik a város kebelében megállandósítandó kisdödvőda részére rendezett sorsjátékot sorsjegyek elárúsítása

vagy megvétele által gyámolítani kegyeskedtek. — Azok kedvéért, kik netalán arról nem értesültek volna, tudatni kívánjuk, hogy a nyeregytárgyak kisorsolása napjaul april 26-dika van kitűzve.

Első közlemény.

Gr. Mikes Árpádné 2 frt, Nagy Péter ref. püspök 2 frt, Nagy Sándor Hidvégen 5 frt, m. Barcsay Miklós 10 frt, Mártonfi Antal esp. 2 frt, Fazakas József, Zilah 12 frt. 50 kr, Publig. Gergely pleb. 2 frt, m. Horváth Gábor 15 frt, Ónosai Mátyás képv. 25 frt, b. Bánfi János 5 frt, m. Pogány György főispán 100 frt, Posch Józsefné 20 frt, m. Murányi Ignác főisp. 25 frt, Fáy Gusztáv 31 frt, Demeter Dénes 12 frt 50 kr, Hoppé Ferencz esp. 5 frt, ugyanő ajándékol 5 frt, Gyárfás Domokos 25 frt, nmlgu Fogarasi Mihály, erd. püspök 25 frt, b. Vay Béla 25 frt, Draskoczy Gyula 20 frt, Tisza László 10 frt, Szakáll Lajos 25 frt, Hetsch Ignác 2 frt, Doboczy Ignác 15 frt, Pillér Gedeon 12 frt 50 kr, özv. Szőlősi Károlyné 5 frt 50 kr, Dané Ferencz ajándékol 5 frt, Agota Miklós 12 frt, Bolis Imre 2 frt, Ickai József képv. 46 frt, Voib Miklós 3 frt, Literati János 4 frt 50 kr, Vajda Ignác esp. 3 frt, gr. Kun Kocsárd 25 frt, Bartha Lajos 1 frt, Reinisch Lajos esp. kanonok 9 frt, Sáni Lászlóné 13 frt, Reményi Ede 10 frt, Szende Béla főisp. 25 frt, Ágoston Károly esp. 2 frt 50 kr, minoriták báza M.-Vásárhelyt 10 frt, Eránosz Jeremiás esp. 4 frt, Harmath Kristóf 7 frt, Zaffiri László 10 frt 50 kr, Bartalis Miklós 9 frt 50 kr, Szűgyény Zsigmondné 10 frt, Kornéli Dénes 3 frt 50 kr, Pánczél Károly 7 frt 50 kr, Keresztes Márton 5 frt, Albisi Sámuel 6 frt, Voith Jakab 10 frt, Szentmiklósi Jenő 7 frt 50 kr, Barabás József 5 frt, Viski Pál 1 frt, Huszár István 5 frt, Benedek József 5 frt, Basa Mihály 2 frt, Miklós Miklós 1 frt, b. Bánfi Dezső 10 frt, Demeter Sámuel 10 frt, Lövei Klára 13 frt, Décei Péter 7 frt, Árkosi Károly 10 frt, Székács József superint. 15 frt, Jenei Victor 15 frt, Branovacs István 15 frt, Nagy Károly 2 frt, Müller Ede esp. 10 frt, Vajna Sándor 6 frt, gr. Béldi Ferencz főispán 15 frt, Dániel Pál képv. 20 frt, Mocsáry Lajos 10 frt, b. Kemény Albertné 13 frt, Benkő Gizella 20 frt 50 kr, Czabán Márton 5 frt, Vojnics Lukács képv. 1 frt, gr. Bethlen Sándor 6 forint, Márton Lajos 6 frt. (Folytatása következik.)

A sorsjáték rendezésére kijelölt választmány.

Nemzeti színház. Pénteken febr. 7-dikén „Matrózok a fedélzetén“ a már többször élvezett összevágó előadással, és ugyanazon szereposztással, kivéve azt, hogy „Piffard“-ot Szombati adta, mi az előadásnak csak előnyére szolgált. Az operettet

megelőzte Hahn Rezsőnek Dráguss által fordított „A miniszter előszobájában“ című új vigjátéka, mely itt először került színre; de hogy eddig nem ismertük, sem sokat veszítettünk; mert az egész darab egy a másolat mellett megvénült napdi-jas írónak hosszú monológjából áll, melynek unalmaságát még Dráguss remek játéka sem tudta egészen eloszlatni, s a néző legfeljebb azt sajnálhatta, hogy az a nagy tanulmányt igényelt szép előadás ily silányságra vesztetett el.

Szombaton febr. 8-kán a színházunktól búcsútvérő Kantai Teréz jutalomjátékán adatott Donizettinek „Borgia Lucretia“ című nagy operája, nagyon is türes színházban, mit a jutalmazott érdeke mellett azért is sajnálhatunk, mert az előadás tényleg sikerült, a kevés közönségtől kitelhetőleg megtapsolt jutalmazott mellett Miskovics Irma az, ki a czimszerepben teljesen betöltte helyét, s terjedelmes és kellemes hangját oly jól használta fel, miként még soha, e mellett játékaiban is több melegség, alakításában több élet és kifejezés volt a szokottnál, és fiatal énekesnőnkél az utóbbi időben észlelhetett előhaladását örömet constáljuk, s attól, ki „Borgia Lucretia“ nehéz és nagy szerepében ilyen sikert tud felmutatni, sokat remélhetünk. Széphegyi is jó volt a herceg szerepében, s ez este teljesen hangjánál lévén, nagyon szépen énekelte. Kantai Teréznek pedig szerencsét kívánunk új pályájához, s boldogságtelbb házat annál, mint a minőt jutalomjátéka egybehozott.

Vasárnap febr. 9-kén „Hinkó a hóhér legény“ stb. című dráma, mely miként címe, ugy maga is elég hoszaadalmas és nehézkes, „Fülpflandriál“ gróf szerepét Dráguss adta sok ér és kifejezéssel, még kiemelendő Szépné, ki „Markita“ és Prielle, ki előbb „Henriko“, később „Hinkó“ szerepében igen jól alakított, hanem azt óhajtanók, hogy Balogh szerepét máskor jobban megtanulja, s olyan érthetetlen hadarságokat ne habarjon egybe, mert nem elég csak nagy hanggal beszélni, hanem arra kell igyekezni, hogy érthető is legyen. Azt pedig, hogy közönségünk darab idő óta a drámai előadásokat is látogatja, csak öröndetes jelenségnek tekinthetjük.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Febr. 12-én: 5% Metaliques 100 frt 57.—. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 66.10. Kamat 58.25. 1860. Kölcsön 82.20. Bankrészvény 705. Hitelintézeti részvény 200 frt 186.90. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 117.50. Ezüst 117.—. Cs. királyi arany 5.58 1/2.

Február 8-án: Földtehermentési kötvény Magyarország 70.50. Erdélyi 66.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

D. sz. 47.
1868.

Csöd.

Az eddigi plébános halála következtében, a Besztercevidékbe kebeleztet magyar ajkú Zselyk községbeli ágostai hitvallású plébánia, évi 840 o. é. forint jövedelemmel, megürlt. Választóképes, akademikus hittudósok sziveskedjenek a zselyki egyháztanácsal történt előleges értekezés után f. év február 21-ig jelentkezni Besztercén, február 6-án, 1868.

az ágostai hitvallású kerületi egyháztanácsnál.

NEM HIVATALOS

Előfizetési felhívás és értesítés

„Lovassy László pöre, elíteltetése és fogsága“
című korrajz ügyében.

A „Magyar Polgár“ f. évi első számának „tárca“ rovatában megkezdtem közlését a „Lovassy László pörének“, melyet az eddig birtokomban lévő adatok nyomán írtam meg. Alig jelent meg azonban egy ivoyi tartalom, midőn egy somogyi közírtisletben álló hazánkfa éppen oly vártalan mint kedves meglepetésemre, szintén e pörre vonatkozó, végtelenül nagy becsű adat gyűjteményét rendelkezésem alá bocsátá. E gyűjtemény hazai történetünkre nézve anyai fontos s ez ideig ismeretlen okmányt tartalmaz, hogy minden habozás nélkül megszüntettem korrajzom közlését, s a legkésőbb örömmel újból hozzá kezdék e fontos politikai pör megírásához, most már új adataimat is fölhasználva.

A véletlen szerencse még tovább is kedvezett.

A napokban e lapok egyik közírtisletben álló munkatársa öröndezetett meg ismét egy csomó okmánnyal, mely most már adategyűjteményemet — alig élek merész kifejezéssel, ha azt mondom, hogy — teljesen kiegészíti, s hű történetet adhatom: a) „Az ifjak társulata“ nak, melynek több tagját a kormány, mint felségsértőket fogatott el, s köztűttik Lovassy Lászlót is.

b) B. Wesselényi Miklós pörbe fogatását, mely ez események szoros kapcsolatában történt.

c) Kossuth Lajos elfogatása, pörbe idézése és fogságát.

A Kossuth föllépte politikai pályájára fontos eseményeket vont maga után, erőszakos elfogatásával pedig oly epocha állott be Magyarországon, mely a nemzet új életre ébredését idézte elő, s az 1848-diki eseményekben culminált. E pör legérdekesebb részletei közé tartozik a Kossuth Lajos vállaltása fogsága közben, s azon nagy-szerű védbeszéd, melyek egyenként a legragyogóbb lapjai lesznek a magyar historiának.

Ez adatok legnagyobb része ezuttal kerül legelőször az olvasó közönség elé, kísérv Kossuth Lajos eredeti naplójegyzeteivel 1837-dik évből.

Az elmondottak után meg vagyok győződve, elnézéssel lesznek e lapok olvasói, hogy megszakítam korrajzomat, melyet újból dolgozva, e hó folytán ismét megkezdettünk azon törekvéssel, hogy megszakítás nélkül közölhessem.

K. Papp Miklós.

Azon érdek, melyet több oldalról tanúsítottak e korrajz iránt, arra ösztönzi a kiadóhivatal, hogy az eddignél több példányban nyomassa a „Magyar Polgár“-t, s új előfizetési felhívást hirdessen.

Február — márcziusi folyamára 2 frt.

Február — júniusra 5 frt.

Február — decemberre 11 frt.

Február elsejétől teljes számú példányokkal szolgálhatunk.

A „Magyar Polgár“ kiadóhivatala.

Nyomatott az ev. ref. fötanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)

Hirdetmény.

A néhai gr. Kemény Sámuel ur örökkei tulajdonát képező sajó-udvarbelyi fő- és hozzá tartozó részjóságok a Vajda-szentiványi fő- és ehez tartozó részjóságok, továbbá: a nagy-sajói fő- és hozzá tartozó részjóságok, végül a mező-szent-mártoni fő- és hozzá tartozó részjóságok 1868 Szentgyörgy napjától számítva haszonbérbe adandók; — haszonbérleti kívánók 1868 mártius 1-ső napjáig jelentkezhetnek h. ügyvéd Groisz Nándor urnál Kolozsvárt, hol egyzersmind a haszonbéri feltételek is megtekinthetők. Kolozsvárt, 1868 február 7-kén.

Aszlán és Hugó

teljes tisztelettel ajánlják egészen ujjonnan érkezett mindennémű és nagy választékú

„báli ruháikat“

külföldi virágaikat, fehér cipő és kesztyűiket, díszíteni színes atlasz kelméiket és szalagaikat a legutányosabb árakért.

Nagy tömeg szőr-ruha szöveteiket

„leszállított áron“

raktárunk Főter plebánia szöglet.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek.

Hirdetmény.

A néhai báró Gerliczy Albert hagyaték tömegéhez tartozó mibálczfalvi jóság a hozzá tartozó Obrázsán és O Csesztvén fekvő részekkel és régálékkal együtt 1868 aprilis 24-től kezdve hat egymásután következő évre haszonbérbe adandó; — haszonbérleti óhajók bővebb felvilágosítást nyerhetnek h. ügyvéd Groisz Nándornál Kolozsvárt. Kolozsvárt, február 3-kán, 1868.

JANKÓ VINCZE

gépgyárában Kolozsvárt

Külső-tordautca 306 szám.

Készen kaphatók:

Vas ekék	20 frt., 18 frt., 16 frt., 14 frtért.
Eketaligák	10 frt., 13 „
Gabona tisztító rosták	63 frt., 120 „
(naponként tisztít 400 vékát.)	
Törökbuza morzsolók	45 frt., 85 frt., 95 „
(naponként morzsol 100—200 vékát.)	
Szeceksavágók	55 frt., 95 „
(naponként vág 80—200 vékát.)	

Hirdetmény.

(36) (1—6)

Gróf Teleky György vendéglője a Kolozsvár Déési utvonala ugynevezett kis-jenői a „Honvédhez“ címzett cserepes vendéglő, mely áll 2 vendégszoba, 1 konyha, 1 ivó szoba, és fogadói lakház, 1 kamara és pinczéssel jól ellátva, körül kerítve, a telken egy jó vízi kút, ezen kívül 50 darab lóra köistálló, és egy nagy állás, s hozzá egy nagy kiterjedést veteményes kert folyó évi ápril hó 24-től kezdve haszonbérbe kiadó; melyről értekezhetni ott helytt lakó gazdatiszt TÓTH ABEL urnal.

Szülőknek!

Egy k.-monostor téren a 174-ik ház szám alatt lakó fiatal tudatja az érdekeltekkel, hogy naponta órákat adhat 6—16 éves leánykának a magyar szépirodalom és költészetből; ugyszintén fiukat is magyar és német folyó, s nyomtatott írás-betűk rövid idő alatti megtanítására kedvező díjért elvállal. Felkereshető az irt helyen naponta d. e. 9 — 12 és d. u. 2 — 5 óráig.

FRISS vetőmagvak,

u. m.
Luczerna—lóher,
S ájer piros lóher,
Régi lóher,
Babó, (31) (2—3)
Mohár,
Borsókás perje (kutyazab),
Espaceito,
Thimató,
Burgundi répa,
Czukorrépa,
Valódi bacska kendermag
Kunewalder M testvéreknél
Pesten, József tér, 11 sz.

Haszonbéri hirdetés.

Brencsán Albertnek B.-Szolnok-megyében a retgei járásban Dézstől 3/4 mértföldre fekvő monostorszegi tagosított birtoka több évekre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által, Szamosújvárt lakó tulajdonos BRENCsÁN ALBERTtel.